

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра психології у виробничій сфері

**Методичні вказівки
для практичних (семінарських) занять з курсу
«ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ»**

для студентів спеціальності 053 «Психологія»
усіх форм навчання

Тернопіль – 2018

УДК

Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Історії психології» для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / упорядник І.Л. Моначин. – Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2018. – 32 с.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Періг І.М. – кандидат психологічних наук, доцент, Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Методичні вказівки розроблено відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 053 “Психологія”

УДК

Затверджено на засіданні кафедри психології у виробничій сфері (протокол № 9 від 26 лютого 2018 року)

Схвалено й рекомендовано до друку на засіданні методичної ради факультету економіки та менеджменту (протокол № __ від __ лютого 2018 року).

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Особливістю сучасного стану розвитку вищої освіти є посилення уваги до самоосвіти, активних методів навчання, і на цій основі сприяння розкриттю творчих здібностей та самореалізації особистості.

У цьому плані організація підготовки до практичних або семінарських занять студента має винятково важливе значення. Саме така робота є ефективнішою формою оволодіння навчальним матеріалом, набуття студентом теоретичних знань з дисципліни, а також формування комплексу практичних умінь та навичок щодо вирішення конкретних завдань.

Мета методичних рекомендацій – ознайомити студентів з основними формами підготовки до практичних та семінарських занять, а також допомогти їм у практичному застосуванні цих форм.

Основними складовими самостійної роботи є:

- поглиблене вивчення навчального матеріалу за результатами лекцій. Це досягається шляхом ретельного опрацювання основної та додаткової літератури;
- вивчення наявних інформаційних матеріалів з конкретних питань. Для цього необхідне ознайомлення з довідковими джерелами (статистичними збірниками, довідниками тощо);
- виконання практичних завдань, яке полягає у підготовці рефератів, доповідей на семінарах, розв'язання конкретних завдань
- самоконтроль набутих знань. Здійснюється шляхом опрацювання тестів та відповідей на контрольні запитання з кожної теми.

Методична розробка містить рекомендації щодо:

- опрацювання навчального матеріалу за підручниками та посібниками;
- складання конспектів, засвоєння системи категорій та термінологічних понять дисципліни;
- підготовки рефератів за окремими темами курсу;
- самоконтролю набутих знань.

Методичні вказівки щодо підготовки реферату.

Тему реферату слід вибрати з наведеного переліку тем або вибрати іншу тему в межах програми, погодивши її з викладачем.

Вимоги до реферату:

- викладення матеріалу має бути логічно послідовним;
- реферат повинен мати дослідницький характер, містити постановку проблеми, узагальнене викладення самостійно опрацьованої літератури та фактичних матеріалів, а також висновки автора;
- на запозичені до реферату матеріали з літературних та статистичних джерел необхідно зробити відповідні посилання;

- обсяг реферату має становити до 10 сторінок друкованого тексту формату А4 зі стандартними полями через 1,5 міжрядкових інтервали.

Методичні рекомендації підготовлені відповідно до тем, передбачених навчальною програмою дисципліни «Історія психології».

Семінарські заняття

Заняття 1. Предмет, завдання, методи історії психології (2 год.).

1. Підходи до історії психології. Предмет історії психології.
2. Завдання історії психології.
3. Періодизація історії психології.
4. Методи, що використовуються в історії психології.
5. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.

Література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. – М., 1990.
2. Розвиток філософської думки на Україні. – Львів, 1992.
3. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – 1983.

Заняття 2. Психологія Стародавнього світу (2 год.).

1. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
2. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
3. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика)
4. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М. 1994.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. – М., 1990.
3. Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К., 1983.

Заняття 3. Психологія Античності (2 год.).

1. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
2. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
3. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
4. Вчення про ейдоси Демокріта. Психологічні ідеї Епікура
5. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
6. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
7. Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.

Література

1. Аристотель. О душе. Соч. В 4-х томах, Т.1. –М., 1975.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. –М.,1990.
- 3.Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. - К.1983.
- 4.Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
5. Ярошевский М.Е. История психологии. - М. 1992/1985.

Заняття 4. Психологічні вчення Середньовіччя та епохи Відродження (2 год.).

1. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Ібн-Сіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
2. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
3. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон - ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П.Абеляра та Аврелія Августина. “Бритва” Вільяма Оккама.
4. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Леонардо да Вінчі, Н.Кузанський, Дж. Бруно, Х.Вівер, Г.Перейра).

Література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М. 1990.
2. Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. - К.1983.
3. Роменець В.А. Історія психології. Відродження. - К.1987.
4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
5. Ярошевский М.Г. История психологии. - М. 1992/1985.

Заняття 5. Психологія як наука про свідомість (2 год.).

1. Ф.Бекон: емпірична методологія та індивідуальної логіки і їх значення для розвитку експериментальної науки.
2. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу Б.Спінози. Епіфеноменалізм Т.Гоббса.
3. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж.Локка. Монадологія Г.Лейбніца.
4. Асоціанізм Д.Гартлі, Д.Прістлі.
5. “Бути - значить бути сприйнятим” - Дж.Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д.Юмом.
6. Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Кондільяк, Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.).

Література

1. Ждан А.Н. Історія психології: от античності до наших днів. - М.1990.
2. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К. 1996.
 3. Роменець В.А., Маноха І.О. Історія психології. -К., 2001
 4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М., 1995.
 5. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
 6. Ярошевський М.Г. Історія психології. - М. 1992/1985.

Заняття 6. Психологічна думка у XVII столітті: підходи та особливості (2 год.).

1. Вчення про рефлекси та сенсорно-асоціативні процеси.
2. Природа психічного, її сутність та розвиток.
3. Сенсорно-асоціативні процеси. Емпіризм і асоціатизм.
4. Психологія здібностей.
5. Розвиток вчення про нервово-психічні функції.
6. Зародження матеріалістичного напрямку в російській психології.

Література

1. Ярошевський М.Г. Історія психології: От античності до середини XX века. - 2-е изд. - М.: Академия, 1997. - 416 с.
2. Ярошевський М.Г., Петровський А.В. Історія и теорія психології. — Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. - Т. 1. - 394 с.
3. Краткий курс истории психологии: Учеб. пособие. - М.: Международная педагогическая академия, 1995. - 144 с.
4. Ждан А.Н. Історія психології: от античності к современности. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 512 с.
5. Криворучко ПЛ. Історія психології Курс лекцій / За заг. ред. М.С.Корольчука. - К: КиМУ, 2003. - 220 а
6. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О.В.Киричука. - К-, 1995. — 632.

Заняття 7. Особливості та характеристика історії психології XVIII століття (2 год.).

1. Становлення асоціативної психології у XVIII ст.: Д.Берклі, Д.Юм, Д.Гартлі.
 2. Психологічні погляди французьких просвітників.
 3. Німецька класична філософія 18-19 століття: Х.Вольф, Кант, Фіхте, Шелінг, Гегель, Фейербах.
 4. Розвиток вчення про нервово-психічні функції.
 5. Емпіризм у Франції 18 століття: Кондильяк, Ж.Ламетрі, К.Гельвецій, Д.Дідро.

Література

1. Роменець В.А. Історія психології епохи Просвітництва. - К, 1993. - 312 с.
2. Роменець В.А. Історія психології епохи Відродження. — К.: Вища

школа, 1995.-348 с.

3. Ярошевский М.Г. История психологии. От античности до середины XX века. - 2-е изд. - М: Академия, 1997. - 416 с

4. Ждан А.Н. История психологии от античности к современности. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 512 с.

5. Основи психології / За ред. Киричука О.В. - К., 1995. - 622 с.

Заняття 8. Розвиток психології як науки про свідомість періоду формування експериментальної психології (2 год.).

1. Німецька емпірична психологія 19 століття: Герберт, Лот це.

2. Асоціативна психологія 19 століття. Т.Браун, Джеймс Міль. Джон Міль. А.Бен. Г.Спенсер.

Література

1. Роменець В.А. Історія психології XIX - початку XX століття. - К: Вища школа, 1995. - 614 с.

2. Нариси з історії вітчизняної психології ХГХ ст. / За ред. Г.СКостюка. -К, 1955. - 314 с.

3. Ждан А.Н. История психологии: от античности к современности. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 512 с.

4. Исторический путь психологии: Прошлое, настоящее, будущее. - М., 1992. - 345 с.

5. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О.В.Киричука. - К., 1995. - 632 с.

6. Криворучко П.П. Історія психології. Курс лекцій / За заг.ред. М.С.Корольчука. - К: КиМУ, 2003. - 220 с.

Заняття 9. Вітчизняна психологія 17-19 століття (2 год.).

1. Вчення про творчу особистість Ф.Прокоповича.

2. Теорія вчинку С.Калиновського.

3. Психологія вчину з етичного погляду в теорії С.Кулябка.

4. Ідеї вселюдського в атнопології Я.Козельського.

5. Душа та її здатності у світлі феноменологічного підходу Г.Кониського.

6. Феноменологія Г.Сковороди.

7. Ідейний світ В.І.Вернадського.

8. Мова народу та індивідуальна творчість мови у теорії О.Потебні.

Література

1. Роменець В.А. Історія психології XIX - початку XX століття. —К.: Вища школа, 1995. - 614 с

2. Роменець ВА. Історія психології XX століття. - К: Либідь, 1998. - 989 с.

3. Нариси з історії вітчизняної психології XIX - початку XX ст. / За ред. Г.СКостюка. - К., 1959. - 364 с.

4. История психологии (10-30-е гг. периода открытого кризиса): Тексты / Под ред. П-Я.Гальперина, А.Н.Ждан. —Екатеринбург: Деловая книга,

1999. - 480 с.

5. Краткий курс истории психологии: Учеб. пособие. — М: Международная педагогическая академия, 1995. - 144 с.

6. Ждан А.Н.- История психологии: от античности к современности. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 512 с.

7. Криворучко П.П. Історія психології: Курс лекцій / За заг.ред. М.С.Корольчука. - К: КиМУ, 2003. - 220 с.

8. Основы психологии: Підручник / За заг. ред. О.В.Киричука. - К., 1995. - 632 с.

Заняття 10. Становлення психології як самостійної науки. Основні психологічні школи та їх еволюція у ХІХ-ХХ ст. (2 год.)

1. Дослідження часу реакції. Психофізика.

2. Психологічна думка кінця ХІХ — початку ХХ століття.

3. Криза в психології. Зародження психологічних шкіл та напрямків у зарубіжній психології.

4. Зародження та розвиток психології як науки про свідомість першої половини ХІХ ст.

5. Становлення німецької емпіричної психології.

6. Становлення психології як самостійної науки та розвиток її галузей у другій половині ХІХ ст.

7. Перші програми психології як самостійної науки. В.Вундт - засновник експериментальної психології.

8. Розвиток галузей психології у другій половині ХІХ ст.

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М. 1994.

2. Ждан А.Н. Історія психологи: от античности до наших дней. - М. 1990.

3. Пиаже Ж. Мышление ребенка. - М., 1982

4. Роменец В.А. Історія психології. - К. 1970.

5. Роменец В.А. Історія психології. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. - К. 1996.

6. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.

7. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001

8. Фейдимен Д., Фрейджер Р. Личность: теории, упражнения, эксперименты. - СПб.- М., 2002.

9. Ярошевский М.Г. История психолологии. - М. 1992/1985.

Заняття 11. Виникнення експериментальної психології (2 год.)

1. Природничо-наукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І.Мюллера, Г.Гельмгольца. Створення фізіології ВИД. Дарвінізм. Френологія.

2. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.

3. Програми створення нової, дослідної психології. В.Вундт - засновник експериментальної психології. Програма емпіричної (спостерігаючої) психології Ф.Брентано. Програма побудови психології як науки про поведінку І.Сеченова. Розгалуження психологічної науки.
4. Психологія Еббінгауз.

Література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.
2. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К. 1996.
3. Роменець В.А., Маноха І.О. Історія психології. - К., 2001
4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М., 1995.
5. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
6. Теорія особистості в західно-європейській і американській психології. // ред.сост. Райгородський Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения,- СПб, 2002
8. Хрестоматія. Історія зарубіжної психології (30-60-е роки XX в.)// под. Ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М., 1986.
9. Хелл Л., Зиглер Д. Теорії особистості. - С.Пб. Пітер., 1998.
10. Ярошевський М.Г. Історія психології. - М. 1992/1985.

Заняття 12. Розвиток біхевіоризму (2 год.)

1. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж.Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
2. Необіхевіоризм Е.Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
3. “Маленький робот” з біхевіористичною програмою К.Халла.
4. Оперантний біхевіоризм Б.Скінера.
5. Соціально-когнітивний біхевіоризм: Альберт Бандура, Джуліан Роттер.

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. -М. 1994.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М. 1990.
3. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К. 1996.
4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М., 1995.
5. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
6. Теорія особистості в західно-європейській і американській психології. // ред.сост. Райгородський Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность:теории, эксперименты, упражнения.- СПб, 2002
8. Хрестоматія по історії психології (період відкритого кризиса)// Под. ред. П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М., 1990.
9. Хрестоматія. Історія зарубіжної психології (30-60-е роки XX в.)//

- под. Ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М., 1986.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
 11. Ярошевский М.Г. История психологии. - М. 1992/1985.

Заняття 13. Фрейдизм і неопрейдизм (2 год.)

1. З.Фрейд і його вчення про підсвідомість. Пансексуалізм і психоаналіз. Індивідуальна психологія А.Адлера.
2. Аналітична психологія К.Г.Юнга.
3. Анатомія невротичної особистості у К.Хорні.
4. Гуманістичний психоаналіз Е.Фрома.
5. Міжособистісна психіатрія Г.С.Селівена.
6. Енергетичний принцип в розвитку особистості Е.Еріксона.

Література

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. - М., 1995.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. - Л., 1992.
3. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия, - СПб., 1992.
4. Роменец В.А. Історія психології. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. - К. 1996.
5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
6. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост. Райгородский Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. - М., 1991.
8. Фрейд З. Психология бессознательного. - М., 1989.
9. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения. - СПб, 2002
10. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. - М., 1997.
11. Фромм Э. Бегство от свободы. - М., 1990.
12. Хорни К. Женская психология. - С.Пб., 1993.
13. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. - М., 1993.
14. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред. П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М., 1990.
15. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы ХХ в.)// под. Ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М., 1986.
16. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
17. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. - М., 1996.
18. Юнг К.Г. Аналитическая психология. - С.Пб., 1994.
19. Юнг К.Г. Архетип и символ. - М., 1991.

Заняття 14. Гештальтизм як психологія цілісності (2 год.)

1. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М.Вертгеймером “продуктивногомислення. Гештальтистський “тріумвірат”. Проблема розвитку психіки (К.Коффка).
2. Дослідження інсайту (В.Келер).
3. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості:

К.Левін.

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М. 1994.
2. Вертгеймер М. Продуктивное мышление. - М., 1984.
3. Роменець В.А. Історія психології. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. - К. 1996.
4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М., 1995.
5. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
6. Теорія особистості в західно-європейській і американській психології. // ред.сост. Райгородський Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность:теории, експерименти, упражнення,- СПб,2002
8. Хрестоматія по історії психології (період відкритого кризиса)// Под. ред.П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М., 1990.
9. Хрестоматія. Історія зарубіжної психології (30-60-е роки ХХ в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М., 1986.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теорії особистості. - С.Пб. Пітер., 1998.
11. Ярошевський М.Г. Історія психології. - М. 1992/1985.

Заняття 15. Когнітивна психологія та школа Ж.Піаже. Гуманістична психологія (2 год.).

1. У.Найсер -психіка як інформаційна система.
2. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж.Піаже.
3. Критика теорії егоцентризму Ж.Піаже Д.Х'юзом та М.Дональдсон.
4. Дослідження необіхевіористів Е.Толмена, Д.Мюллера.
5. Дослідження свідомості у працях Спрингера і Дейча.
6. Предмет і завдання гуманістичної психології.
7. Логотерапія В.Франкла. Дослідження в галузі психогенетики.
8. Вивчення проблеми психічного розвитку Ж.Піаже. Адаптація, асиміляція та адаптація.
9. Структурна антропологія К.Леві-Строса. Міжкультурні дослідження.

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М. 1994.
2. Ждан А.Н. Історія психології: от античності до наших днів. - М. 1990.
3. Піаже Ж. Мышление ребенка. - М., 1982
4. Роменець В. А. Історія психології. - К. 1970.
5. Роменець В.А. Історія психології. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. - К. 1996.
6. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М., 1995.
7. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
8. Фейдимен Д., Фрейджер Р. Личность: теории, упражнення,

- експеримент. - СПб.-М., 2002.
9. Ярошевский М.Г. История психологии. - М. 1992/1985.

Заняття 16. Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період (2 год.).

1. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І.Павлова та Бехтерева. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л.Виготського. Школа Виготського.
2. Діяльнісний підхід С.Рубінштейна.
3. Напрямки розвитку радянської психології: загальна психологія, дитяча, педагогічна, соціальна і т.п. Ідеологічний тиск на психологію радянського періоду. Здобутки психології радянського періоду.

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М. 1994.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М. 1990.
3. Роменець В.А. История психологии. - К. 1970.
4. Роменець В.А. История психологии. Кінець XIX - початок XX ст. - К. 1996.
5. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
6. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
7. Ярошевский М.Г. История психологии. - М. 1992/1985.
8. Ярошевский М.Е. Психология в XX столетии. - М. 1971.

Тема 17. Розвиток психології в Україні (2 год)

1. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в “братських школах”.
2. Психологічні погляди І. Вишенського. Г.Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І.Гізель.
3. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю.Охорович, С.Балей.
4. Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович та інші); Дефектологія - І.Соколянський та Мешеряков; Історія психології - В.Роменець; Е.Костюк.
5. Психологія українських психологів західної діаспори: О.Кульчицький.
6. Проблеми становлення сучасної української психології.

Література

1. Історія філософії на Україні. Т.1-2. -К., 1987.
2. Кульчицький О. Введення в філософічну антропологію. - Мюнхен, 1973.
3. Розвиток філософської думки на Україні. - Львів, 1992.
4. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ

1. Як називають Абрахам Маслоу в гуманістичні психології?

- *А) духовним батьком;
- Б) дослідником теорії;
- В) політиком;
- Г) батьком психології.

2. Як називалася теорія яку створив вчений?

- А) теорія дослідження;
- *Б) теорія потреб;
- В) типи потреб;
- Г) теорія задоволення.

3. Маслоу виділив два типи потреб, які лежать в основі розвитку особистості:

- *А) «дефіцитарні» (Д-мотиви), потреби «росту» (Б-мотиви);
- Б) потреби «росту» (Б-мотиви), «приховане» (Д-мотиви);
- В) «самостійність» (Б-мотиви), «дефіцитарні» (Д-мотиви);
- Г) потреба «самоактуалізації» (Д-мотиви), потреби «росту» (Б-мотиви)

4. Що представляє так звана «Піраміда Маслоу»?

- А) ієрархічні потреби;
- *Б) людські потреби;
- В) матеріальні потреби;
- Г) духовні потреби.

5. Його теорія ?

- А) теорія особистості;
- *Б) самоактуалізація особистості;
- В) інтерактивна теорія;
- Г) гуманістична психологія;

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ

Запитання для заліку

Залікові питання

1. Підходи до історії психології. Предмет історії психології.
2. Завдання історії психології.
3. Періодизація історії психології.
4. Методи, що використовуються в історії психології.
5. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.
6. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
7. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
8. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика)

9. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).
10. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
11. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
12. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
13. Вчення про ейдоси Демокріта. Психологічні ідеї Епікура
14. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
15. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
16. Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.
17. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Ібн-Сіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
18. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
19. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон - ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П. Абеляра та Аврелія Августина. "Бритва" Вільяма Оккама.
20. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Леонардо да Вінчі, Н. Кузанський, Дж. Бруно, Х. Вівер, Г. Перейра).
21. Ф. Бекон: емпірична методологія та індивідуальної логіки і їх значення для розвитку експериментальної науки.
22. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса.
23. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Монадологія Г. Лейбніца.
24. Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі.
25. "Бути – значить бути сприйнятим" - Дж. Берклі. Поширення принципу асоціаційна процес пізнання Д. Юмом.
26. Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Кондільяк, Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.).
27. Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейербах.
28. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Спенсер, Дж. Міль, Т. Браун).
29. Природничонаукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І. Мюллера, Г. Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія.
30. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.

Екзаменаційні питання

31. Підходи до історії психології. Предмет історії психології.
32. Завдання історії психології.
33. Періодизація історії психології.
34. Методи, що використовуються в історії психології.
35. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.
36. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
37. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості вбуддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
38. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика)
39. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її моральногорозвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).
40. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
41. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
42. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
43. Вчення про ейдоси Демокріта. Психологічні ідеї Епікура
44. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
45. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
46. Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.
47. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Ібн-Сіна як філософ та лікар. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
48. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
49. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон - ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П. Абеляра та Аврелія Августина. "Бритва" Вільяма Оккама.
50. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Леонардо да Вінчі, Н. Кузанський, Дж. Бруно, Х. Вівер, Г. Перейра).
51. Ф. Бекон: емпірична методологія та індивідуальної логіки і їх значення для розвитку експериментальної науки.
52. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу Б. Спінози. Епіфеноменалізм Т. Гоббса.
53. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Монадологія Г. Лейбніца.
54. Асоціанізм Д. Гартлі, Д. Прістлі.
55. "Бути – значить бути сприйнятим" - Дж. Берклі. Поширення принципу асоціаційна процес пізнання Д. Юмом.
56. Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Кондільяк,

- Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.).
57. Психологічні погляди німецьких філософів: І.Кант, І.Фіхте, Ф.Шеллінг, Г.В.-Ф.Гегель, Л.Фейєрбах.
 58. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Спенсер, Дж.Міль, Т.Браун).
 59. Природничонаукві передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І.Мюллера, Г.Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія.
 60. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.
 61. Програми створення нової, дослідної психології. В.Вундт – засновник експериментальної психології. Програма емпіричної (спостерегаючої) психології Ф.Брентано. Програма побудови психології як науки про поведінку І.Сеченова. Розгалуження психологічної науки.
 62. Психологія “поточку свідомості” В. Джеймса. Особистість, її життєвий шлях. Теорія емоцій Джеймса-Ланге.
 63. “Форми життя” Е. Шпрангера.
 64. Екзистенційна психологія особистості В.Франкла. Екзистенційна корекція особистості і психотерапія.
 65. Антипсихіатричний напрямок Л.Бінсвангера.
 66. З.Фрейд і його вчення про підсвідомість. Пансексуалізм і психоаналіз. Індивідуальна психологія А.Адлера.
 67. Аналітична психологія К.Г.Юнга.
 68. Анатомія невротичної особистості у К.Хорні.
 69. Гуманістичний психоаналіз Е.Фрома.
 70. Міжособистісна психіатрія Г.С.Селівена.
 71. Енергетичний принцип в розвитку особистості Е.Еріксона.
 72. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж.Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
 73. Необіхевіоризм Е.Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
 74. “Маленький робот” з біхевіористичною програмою К.Халла.
 75. Оперативний біхевіоризм Б.Скінера.
 76. Соціально-когнітивний біхевіоризм: Альберт Бандура, Джуліан Роттер.
 77. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М.Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтський “тріумвірат”. Проблема розвитку психіки (К.Коффка).
 78. Дослідження інсайту (В.Келер).
 79. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К.Левін.
 80. Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А.Маслоу.
 81. “Я”-концепція і “індерикивна” центрована на клієнті психотерапія К.Роджерса.
 82. Теорія особистісних конструктів Келлі.
 83. Зародження диспозиційних теорій. Мірний підхід до особистості.
 84. Описати особистість через систему її рис і властивостей; характерологічних рис (Г.Олпорт)

85. Теорії особистості Р.Кеттелла, Г.Ю.Айзенка.
86. У.Найсер - психіка як інформаційна система.
87. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж.Паже.
88. Критика теорії егоцентризму Піаже Д.Х'юзом та М.Дональдсон.
89. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І.Павлова та Бехтерева. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л.Виготського. Школа Виготського.
90. Діяльніший підхід С.Рубінштейна.
91. Напрямки розвитку радянської психології: загальна психологія, дитяча, педагогічна, соціальна і т.п. Ідеологічний тиск на психологію радянського періоду. Здобутки психології радянського періоду.
92. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в "братських школах".
93. Психологічні погляди Ів.Вишенського. Г.Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І.Гізель.
94. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю.Охорович, С.Балей.
95. Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович та інші); Дефектологія - І.Соколянський та Мешеряков; Історія психології - В.Роменець; Г.Костюк,
96. Психологія українських психологів західної діаспори: О.Кульчицький.
97. Проблеми становлення сучасної української психології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ПЕРШОДЖЕРЕЛА ТА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Алексеев В.О.* Теофаст. Характеристика. - М., 1991. - 311с.
2. *Аникеев Н.П.* О материалистических традициях в индивидуальной философии: древность и раннее ередне-вековье. - М., 1965. - 309с.
3. *Антология мировой философии/* Под ред. Ильичева Л.Ф., и др. - М., 1963. - Т1. -614с.
4. *Асмолов А.Г.* Культурно-историческая психология и конструирование миров. - М. - воронеж, 1996. - 496 с.
5. *Бациева С.М.* Историко-социологический трактат Ибн Холдуна "Мукаддима". - М, 1965. - 259 с.
6. *Бежин Л.Е.* Се Мень Юнь. - М: Наука, 1980. - 98 с.
7. *Белявский И.Г.* Историческая психология. - Одесса, 1991. -76 с.
8. *Бродов В.В.* Индийская психология нового времени. - М., 1967.- 158 с.
9. *Булгаков П.Г.* Жизнь и труды Бируни. - Ташкент, 1972. -301с.
10. *Васильев Л.С.* История религий востока. - М., 1983. -290 с.
11. *Великие мыслители Востока.* / Под ред. Яна П.Мак-Грилла. - М.: Кроим, 1994. - 516 с.
12. *Вернадский В.И.* Избранные труды по истории науки. - М., 1987.- 104 с.

13. *Гафуров Б.Г., Касышджанов А.К.* Аль-Фараби в истории культуры. - М., 1975. - 101 с.
14. *Григорьева Т.П.* Японская художественная традиция. - М., 1979.-143 с.
15. *Губко А.Т.* Роль Киево-Могилянської академії в зародженні психологічної науки на Україні. - Вопросы психологии 1980. - № 1. - с. 81 - 93.
16. *Древнеиндийские философы.* 2-е изд. - М., 1972. - 205 с.
17. *Древнекитайские философы.* - Т.1. - М., 1973 . - 190 с.
18. **Ждан А. И. История психологии: От античности до наших дней. –М.: Изд-во Моск. ун-та, 1990. — 367 с.**
19. *Ждан А.Н.* История психологии от античности до современности. - М., 1997. - 471 с.
20. *Заходер Б.Н.* История восточного средневековья. - М., 1944. - 252 с
21. *Игнатенко А.А.* Ибн Холдун. - М., 1980. - 68 с.
22. *Игнатович А.Н.* Среда обитания в системе японской культуре. - М., 1985. - 145 с.
23. *Історія української культури.* - К., 1994. - С. 62 - 182.
24. *Історія української та зарубіжної культури.* Навчальний посібник/ За ред. С.М.Клейчука, В.С.Осібайфічука. - К.: Знання, 2001. - 101 с.
25. *Історія філософії на Україні.* - Т. 1. - К, 1987. - 182 с.
26. *Кобзев А.И.* Учение Ван Ян Мина и классическая китайская философия. - М., 1983. - 88 с.
27. *Кондрат Н.И.* Запад и Восток. - М., 1972. - 203 с.
28. *Костюченко В.С.* Классическая веданта и неоведантизм.-М, 1983. - 122 с.
29. *Культурология /* Под.ред. Г.В. Драча. - М., 1986. - 238 с.
30. *Лисенко В.П.* Философия природы в Индии: атомизм школьї вайшеншина. - М., 1986. - 155 с.
31. *Малевин В.Л.* Жуань-Цзи. - М., 1972. - 102 с.
32. *Марцинковская Т.Д.* История детской психологии.
33. *Микитась О.О.* Давньоукраїнські студенти та професори. - К. 1994. - 149 с.
34. *Нагата Хироси.* История философской мысли Японии.- М: Прогресе, 1991. - 231 с.
35. *Нигматуллин Ф.Х.* Древнейшие цивилизации. - Казань: Юрза, 1998.- 100 с.
36. *Основи теорії та історії культури.* Учебное пособие в 4-х частях/ Ред. В.Н.Воскобойников. - М: Прогресе, 1984. - 404 с.
37. *Очерки по истории русской психологии /* Ред. А.В.Ковалева, В.А.Кузнецова. - М., 1957. - 215 с.
38. *Памятники этической мысли на Украине XVII - 1й пол. XVIII ст.-К., 1987.-528 с.*
39. *Петров А. А.* Ван-Би. - М. - Л., 1936. - 67 с.
40. *Петров А.А.* Ван-Чун - Древний мислитель. - М., 1954. -64 с.
41. *Петровский А.В., Ярогиевский М.Г.* История и теория психологии. В 2-х томах. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. -377 с. и 405 с.

42. *Проблемы* человека в традиционных китайских учениях. - М., 1983. - 291 с.
43. *Психологический словарь*/ Под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского - М., 1990. - 461 с.
44. *Психологический словарь*/ Под ред. В.П. Зинченко, Б.Г. Мещерякова. - М., 1996. - 409 с.
45. *Радугин А.В.* Культурология. Курс лекций. - М.: Центр, 1977. - 219 с.
46. *Радуль-Затуловский Я.В.* Конфуцианство и его распространение в Японии. - М., 1972. - 134 с.
47. *Рой М.* История индийской философии. - М., 1958. - 162 с.
48. *Роменець В. А.* Історія психології XVII століття. - К., 1990. - 228 с.
49. *Роменець В. А.* Історія психології епохи Просвітництва. - К., 1993. - 507 с.
50. *Роменець В. А.* Історія психології середніх віків. - К., 1985. - 220 с.
51. **Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків.— К.: Вища шк. Головне вид-во, 1983. — 415 с.**
52. *Роменець В. А.* Історія психології стародавнього світу. - К., 1983. - 119 с.
53. *Роменець В. А.* Історія психології XIX - початку XX століття. - К.: Вища школа, 1995. - 613 с.
54. *Роменець В. А.,* Маноха І.П. Історія психології XX століття. - К: Либідь, 1998. - 988 с.
55. *Сагадеев А.В.* Ибн Рушд. - М., 1974. - 109 с.
56. *Сагадеев А.В.* Ибн Сина. - М., 1980. - 100 с.
57. *Современный словарь по психологии*/ Автор-составитель В.В. Юрчук. - Минск: Слайда, 2000. - 704 с.
58. *Соколов Е.Е.* Тринадцать диалогов о психологии. - М., 1997. - 51 с.
59. *Таранов П.С.* Анатомия мудрости. - М., 1996. - 259 с.
60. *Таранов П.С.* Философия 45ти поколений. - М.: Из-во АСТ, 1998. - 508 с.
61. *Тейлор Э.Б.* Первобытная культура. - М., 1989. - 111 с.
62. *Титаренко М.Г.* Древнекитайские философы: Мо-Ди. - М., 1985. - 133 с.
63. *Украинская советская энциклопедия*/ Под ред. О.К. Антонова, Б.М. Бабий и др. - К.: Глав.ред.укр.сов.энцикл., 1981. - Т5.-604 с.
64. *Украинская советская энциклопедия*/ Под ред. О.К. Антонова. - К.: Глав.ред.укр.сов.энцикл. - 1981. - Т 9. - 628 с.
65. *Украинская советская энциклопедия*/ Под ред. О.К. Антонова. - К.: Глав.ред.укр.сов.энцикл., 1981. - Т 12. - 622 с.
66. *Федоренко Н.Г.* Древние памятники китайской литературы. - М., 1978. - 404 с.
67. *Феоктистов В.Ф.* Философские и общественно-политические взгляды Сюнь-Цзн. - М., 1976. - 130 с.
68. *Философский энциклопедический словарь*/ Под ред. Л.Ф. Ильичева, П.П. Федосеева и др. - М.: Советская энциклопедия, 1983. - 837 с.
69. *Хайруллаев М.М.* Фараби. Эпоха и учение. - Ташкент, 1975. - 78 с.
70. *Хижняк З.И.* Киево-Могилянська академія. - К., 1988. - 229 с.
71. *Хрестоматія по історії психології*/ Под ред. П.Я. Гальперина и А.Н. Ждана. 2е изд. - Екатеринбург: Деловая книга, 1996. - 477 с.

72. *Чаттопадахья*. История индийской философии. - М.- Л., 1968. - 184 с.
73. *Шаримова А.А.* Великий мислитель Абу Райхан Бируни. - Ташкент, 1972. - 99 с.
74. *Шидфар Б.Я.* Ибн Сина. - М., 1980. - 81 с.
75. *Шкуратов В.А.* Историческая психологии. - Ростов-на-Дону, 1994.- 119 с.
76. *Шульц Д., Шульц Э.* История современной психологии.-СПб, 1997.- 526 с.
77. *Якунин В.А.* История психологии. - С.-Петербург, 1998.-375 с.
78. *Ян-Хуншун.* Древнекитайский философ Лао-Дзи. - М., 1986. - 210 с.
79. **Ярошевский М. Г. История психологии. — 3-е изд., перераб. — М.: Мысль, 1985. — 575 с.**
80. **Ярошевский М. Г., Анциферова И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. — М.: Педагогика, 1974. — 303 с.**
81. *Ярошевский М.Г.* История психологии от античности до середины XX века. - М., 1996. - 410 с.
82. *Ярошевский М.Г., Марцинковская Т.Д.* 50 выдающихся психологов мира. - М, 1996. - 193 с.

ЗМІСТ

Навчально-методична література

Стоцький Я. В.

**Методичні вказівки
для самостійної роботи
з курсу “Основи демографії”**

для студентів спеціальності 053 “Психологія”
всіх форм навчання

Комп’ютерне макетування та верстка М. М. Мисак

Формат 60x90/16. Обл. вид. арк. ... Тираж 10 прим. Зам. №

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.
46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 4226 від 08.12.11.